

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Διδακτική - ερμηνευτική προσέγγιση ποιήματος

Ο Καιόμενος – Τάκη Σινόπουλου¹

Διδακτικοί στόχοι

Αναμένεται από τους μαθητές να είναι σε θέση:

- ✚ Να επισημαίνουν τα βασικά θέματα του ποιήματος (η οριακή πράξη του καιόμενου και η ποιητική ηθική), τα σύμβολα που υπάρχουν σ' αυτό και να διαπιστώνουν τη διαχρονικότητά τους.
- ✚ Να ανιχνεύουν στο ποίημα γνωρίσματα της νεοτερικής ποίησης και ειδικότερα στοιχεία της γραφής του Σινόπουλου.
- ✚ Να σχολιάζουν και να εκφέρουν κριτική άποψη για τη σχέση και τη στάση του ποιητή -και του κάθε δημιουργού- προς τα δρώμενα της εποχής του.

Μέσα – υλικά

- Διδακτικό εγχειρίδιο (*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, εκδ. «Διόφαντος», σσ. 20-21)
- Πίνακας
- Φυλλάδιο με απόψεις μελετητών για το έργο του Σινόπουλου
- Κείμενα για συνανάγνωση – συνεξέταση: το ποίημα του Σινόπουλου *Φίλιππος* και τα ποιήματα *Ποίηση 1948* του Ν. Εγγονόπουλου, *Στο Νίκο Ε... 1949* του Μ. Αναγνωστάκη {βλ. παράρτημα}.

Μεθοδολογία διδασκαλίας

Ιδεοθύελλα – διαλογική – μαιευτική – διερευνητική – συνεργατική.

Οργάνωση τάξης

Ενιαία - συνεταιριστική

Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας

- Γραμματολογική ένταξη έργου: πρώτη μεταπολεμική γενιά – τάσεις – λογοτεχνικά χαρακτηριστικά. Μπορεί να διαβαστεί το απόσπασμα στο οποίο ο Μ. Αναγνωστάκης χαρτογραφεί την ποιητική παραγωγή της γενιάς του ή/και το ποίημα του Κλ. Κύρου *Η Γενιά μου*.

¹ Η παρούσα πρόταση σχεδιάστηκε από τη διδάσκουσα στο πλαίσιο σεμιναρίων επιμόρφωσης που προσφέρθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, κατά το χρονικό διάστημα 2000-2007. Συγκεκριμένα, ετοιμάστηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Προϋπηρεσιακής Κατάρτισης εκπαιδευτικών (για σεμινάρια με θέμα τη Διδακτική της Λογοτεχνίας). Τελευταία τροποποίηση: 2/9/2015.

- Παρουσίαση του ποιητή και της ποιητικής του (μέσα από σχόλια του ίδιου του Σινόπουλου, καθώς και μέσα από απόψεις έγκυρων μελετητών – βλ. σελίδες 5 και 6 στο παρόν αρχείο). Από το εργοβιογραφικό σημείωμα που παρατίθεται στο βιβλίο (και που μπορεί να διαβαστεί από μαθητή/τρια), απομονώνουμε τα στοιχεία εκείνα που συσχετίζουν τα βιώματά του με το έργο του, καθώς και γνωρίσματα της τέχνης του.
- Ένταξη ποιήματος στη συλλογή στην οποία ανήκει και σήμανση του τίτλου της συλλογής (*μεταίχιμο*: η κρίσιμη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε δύο καταστάσεις, «ανάμεσα σε δυο εποχές, σε δυο τροχούς ανάμεσα», εδώ ενδεχομένως: το οριακό σημείο μεταξύ ζωής και θανάτου).
- Ανάγνωση ποιήματος και αρίθμηση στίχων για διευκόλυνση της επικοινωνίας.
- Πρώτες αντιδράσεις των μαθητών στο ποιητικό ερέθισμα.
- Νοηματική και εκφραστική διερεύνηση με άξονες τα ακόλουθα:
 - Η δομή και αρχιτεκτονική διάρθρωση του ποιήματος
 - Οι αφηγηματικές φωνές και τα πλάνα του ποιήματος – κινηματογραφική τεχνική
 - Η γλώσσα και η λειτουργία του λόγου (ειδικά του ρήματος)
 - Το σκηνικό της αυτοπυρπόλησης
 - Η πράξη του καιόμενου και η στάση του ποιητή
 - Τα μοτίβα και τα σύμβολα του ποιήματος.
- Περαιτέρω εμβάθυνση με απόπειρα ερμηνείας των συμβόλων, καθώς και με ερμηνεία-αιτιολόγηση του τίτλου. Σχολιάζεται, επίσης, ο διχασμός του ποιητή και η ποιητική ηθική, όπως αυτά προβάλλουν από το ποίημα και απηγούν γραφόμενα του Σινόπουλου και σχόλια του K. Friar (βλ. σ. 6, τελευταίο απόσπασμα).
- Προέκταση και επέκταση των νοημάτων που διατρέχουν το ποίημα: παραλληλισμοί με σύγχρονες καταστάσεις και ανάλογα παραδείγματα διαμαρτυρίας, διαπίστωση διαχρονικότητας της πράξης του κάθε καιόμενου, κριτική άποψη για τον ρόλο του ποιητή απέναντι στα δρώμενα της εποχής του. Τα πιο πάνω έρχονται να ενισχύσουν διακειμενικές αναφορές (π.χ. στο ποίημα του Σινόπουλου *Φίλιππος* και σε δύο ποιήματα που συνομιλούν μεταξύ τους και που το δεύτερο, μάλιστα, απαντά στο πρώτο: *Ποίηση 1948* του Ν. Εγγονόπουλου και *Στο Νίκο Ε... 1949* του Μ. Αναγνωστάκη). Αναφορές μπορούν να γίνουν όχι μόνο σε κείμενα αλλά και σε έργα τέχνης που συνομιλούν με το ποίημα (όπως ο πίνακας του Πικάσο *Guernica* και ο πίνακας του Munch *Κραυγή*).
- Ανασύνθεση του ποιήματος και συνολική εκτίμησή του, ενισχύοντας με απόψεις έγκυρων μελετητών (με απόψεις που δεν έχουν διαβαστεί στην αρχή της πορείας διδασκαλίας).
- Ανάθεση κατ' οίκον εργασιών - όπως η ερ. 3 στη σ. 20 του σχολικού βιβλίου:

Πώς διαγράφεται μέσα από το ποίημα ο ρόλος του ποιητή;

Σχολιασμός και ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος

Συλλογή: *Μεταίχμιο Β΄*, έκδοση 1957 – «προϊόν εμπειρίας του εμφυλίου πολέμου και της μετεμφύλιας ατμόσφαιρας».

Δομή ποιήματος (σύμφωνα με τον Τ. Καρβέλη):

A. Στίχοι 1-13: αφήγηση (τραγικό δρώμενο) – ο αφηγητής ταυτίζεται με τον ποιητή.

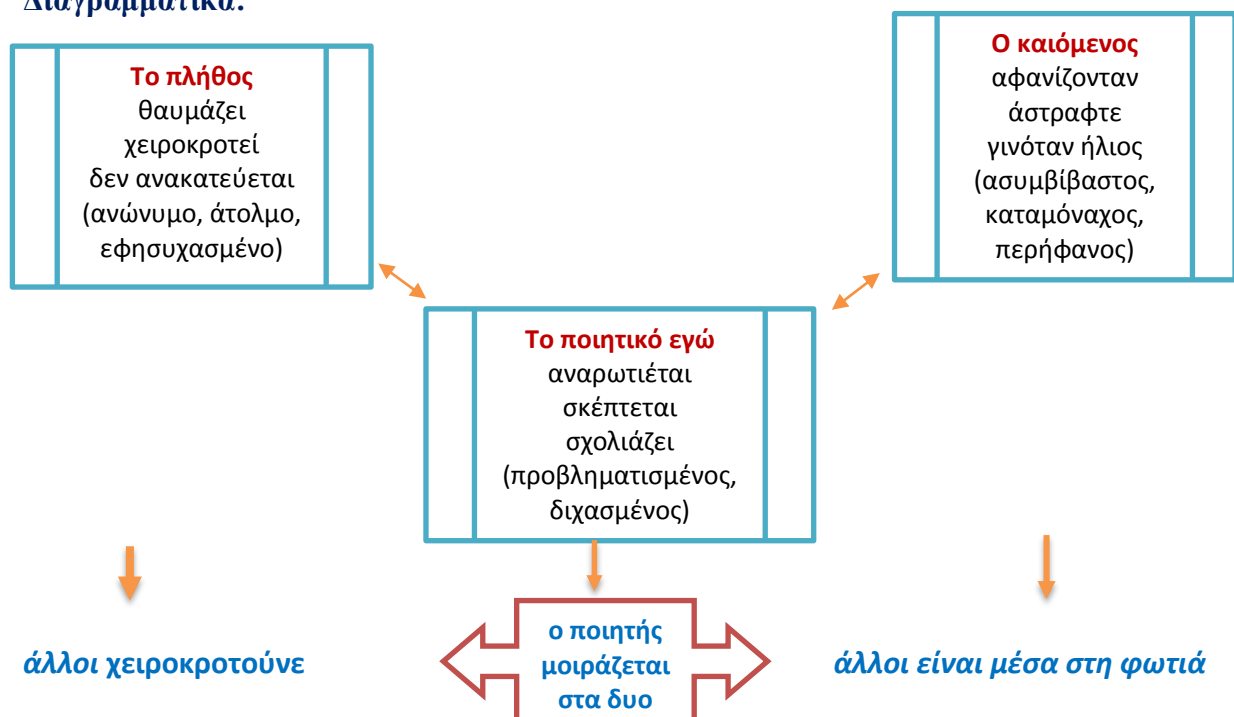
B. Στίχοι 14-16: η θέση του αφηγητή-ποιητή, κατακλείδα.

Αφηγηματικές φωνές – πλάνα – επίπεδα ποιήματος:

Η αφήγηση αρχίζει *in medias res* με τη γεμάτη θαυμασμό φωνή (*Κοιτάχτε! μπήκε στη φωτιά!*) κάποιου από το πλήθος. Στη συνέχεια, το ποίημα δομείται σε **τρία αλληλοσυνδεόμενα πλάνα** (σύμφωνα με τον Κ. Μπαλάσκα) που παρουσιάζονται με κινηματογραφική τεχνική. Ο φακός κινείται ανάμεσα στα πρόσωπα (πλήθος, ποιητής, καιόμενος) που κυριαρχούν σ' αυτά τα πλάνα και που σκιαγραφούνται με αδρές γραμμές, ενώ παράλληλα αντιπροσωπεύουν τρεις διαφορετικές οπτικές του κόσμου.

- I. **Το ποιητικό εγώ**, που αναρωτιέται, σκέφτεται, σχολιάζει. Αρχικά, παρουσιάζεται ως ένας από το πλήθος (αφήγηση σε α' πληθυντικό πρόσωπο – *γυρίσαμε, μιλήσαμε*), στη συνέχεια αποδεσμεύεται και μετέχει στο δράμα του καιόμενου (αφήγηση σε α' ενικό πρόσωπο - *διστάζω, είμαι φτιαγμένος να παραξενεύομαι, φοβάμαι*) για να αποκαλυφθεί στον τελευταίο στίχο, γενικά όμως (*ο ποιητής*), ο ποιητής του μεταπολεμικού κόσμου.
- II. **Το πλήθος**, που θαυμάζει, δεν ανακατεύεται, χειροκροτεί (αφήγηση σε β' πρόσωπο, χρήση βασικά προστακτικής έγκλισης που είτε προτρέπει είτε αποτρέπει – *Κοιτάχτε! // ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις*).
- III. **Ο καιόμενος** (αφήγηση σε γ' πρόσωπο - *αυτός που απόστρεψε το πρόσωπο, καίγεται, δε φωνάζει βοήθεια, αναλίσκεται περήφανος, μονάχος, καταμόναχος, αφανίζονταν, άστραφτε, γινόταν ήλιος*).

Διαγραμματικά:

Σκηνικό:

Χώρα σκοτεινή και δύσκολη (στίχος 9): ανελεύθερη χώρα, «ένα τοπίο θανάτου», η Ελλάδα του Εμφυλίου.

Ο στίχος 10 (*ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις*) δηλώνει και την απαγόρευση του πλήθους και την απαγόρευση της εξουσίας.

Αυτή η κατάσταση εξηγεί και τη στάση του καιόμενου (αγωνιστική διαμαρτυρία) και τη στάση του πλήθους (θαυμασμός, φόβος, ουδέτερο χειροκρότημα) και τη στάση του ποιητή, ο οποίος παραμένει διχασμένος.

Γλώσσα – λειτουργία του λόγου:

Λόγος πυκνός, δυνατός με λογική διάρθρωση και μελετημένη αρχιτεκτονική. Αντιρητορική αλλά και υποβλητική υφή της γλώσσας.

Μικροπερίοδος λόγος, κυριαρχία ρήματος (28 ρήματα), λιγοστά επίθετα («γυμνές οι λέξεις») δίνουν την αίσθηση ενός καθημερινού λόγου που παραπέμπει στη μαρτυρία.

Η χρήση πολλών ρηματικών προσώπων κάνει το ποίημα να ηχεί πολυπρόσωπο (α' πληθυντικού, α' ενικού, β' ενικού, γ' ενικού) – πρόκειται για τον λόγο του ενός έναντι του λόγου των πολλών.

Το ποίημα αρχίζει με μια δραματική προστακτική (*Κοιτάχτε!*) και ακολούθως περνάμε σε μια στοχαστική ανάμνηση γεγονότων σε χρόνο αόριστο (*μπήκε στη φωτιά, γυρίσαμε, απόστρεψε*). Στη συνέχεια, ρήματα σε χρόνο ενεστώτα ζωντανεύουν την ανάμνηση (*καίγεται, διασάζω, φοβάμαι*), ενώ οι παρατατικοί που έπονται (*καίγονταν, αφανίζονταν, γινόταν*) δηλώνουν τη διάρκεια της πράξης και της ανάμνησής της, τη διαχρονικότητά της.

Σύμβολα:

- Χώρα σκοτεινή και δύσκολη: κάθε ανελεύθερο και καταπιεστικό περιβάλλον.
- Φωτιά: σύμβολο κάθαρσης και εξαγνισμού.
- Ήλιος: σύμβολο φωτός (ήλιος της δικαιοσύνης).
- Καιόμενος: σύμβολο αγωνιζόμενου ανθρώπου ενάντια σε κάθε κατάσταση σκοτεινή και δύσκολη, ιερό σφάγιο, ο καθείς που 'αναλίσκεται' για ένα ιδανικό.

Ερμηνεία - αιτιολόγηση τίτλου *Ο Καιόμενος*:

= Ο άνθρωπος που πυρπολείται, μια θυσιαστήρια δάδα διαμαρτυρίας, αυτός που καίγεται και θα καίγεται χωρίς να φθείρεται (σαν τη φλεγόμενη βάτο), ο πρωταγωνιστής στο δρώμενο αυτό.

= Ο ποιητής, ο οποίος κατά κάποιο τρόπο «καίγεται» μεταφορικά, παραμένοντας διχασμένος και μετέωρος.

= Ο καθένας από εμάς, εάν συναισθάνεται το ηθικό αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται.

Η αοριστία του τίτλου (= αυτός που καίγεται) υποδηλώνει ότι δεν πρόκειται μόνο για ένα ατομικό δράμα αλλά για μια πράξη εν ενεργεία, που πραγματώνεται στο παρόν και προβάλλεται στο μέλλον (δηλώνεται το παρόν διαρκείας, η δυνατότητα ή και η προτροπή επανάληψης). Τούτο, εξάλλου, δηλώνεται και με τον παροντικό χρόνο της μετοχής *καίόμενος* που δίνει τη διάρκεια, τη διαχρονικότητα της πράξης (και όχι με έναν παρελθοντικό που θα σήμαινε ο καμένος, αυτός που κάηκε και δεν υπάρχει πια). Η σημασία της πράξης αυτής, που εν τέλει αποτελεί κατάφαση στη ζωή και όχι άρνησή της, έγκειται στο κέρδισμα του 'προσώπου' μας (πρβλ. «κι όμως κερδίζει κανείς το θάνατό του, το δικό του θάνατο, που δεν ανήκει σε κανένα άλλο. Και τούτο το παιχνίδι είναι η ζωή» - Γ. Σεφέρης).

Αξίζει να σημειωθεί ότι -σύμφωνα με μαρτυρία του ίδιου του ποιητή- αφετηρία γραφής του ποιήματος δεν αποτέλεσε ένα πραγματικό γεγονός (μια αυτοπυρπόληση). Στο ποίημα αυτό «ο Σινόπουλος με μια προφητική δύναμη είδε το τραγικό φαινόμενο των ημερών μας, εννοώ τον αυτοπυρπολισμό των διάφορων απελπισμένων ιδεολόγων [...]» - Μ. Μερακλής.

Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι ενώ το θέμα του ποιήματος φαίνεται να είναι ο άνθρωπος που αυτοπυρπολείται, το τελικό συμπέρασμα αφορά τον ποιητή: *ο ποιητής μοιράζεται στα δυο*. Σ' αυτόν τον στίχο, ακριβώς, λανθάνει η ενοχή του ποιητή: η ενοχή του για κάθε σκοτεινή εποχή, η ενοχή του για το ότι παραμένει διχασμένος ανάμεσα στους ήρωες (τα δρώντα πρόσωπα) και στους θεατές.

Ο ίδιος ο Σινόπουλος γράφει για το έργο του:

«Ό,τι έγραψα ήρθε κυρίως τις ώρες που ένιωθα το σώμα μου ξένο από μένα. Η «θεληματική» μνήμη δεν έπαιξε κανένα ρόλο σε τούτη τη δημιουργία. Πρόσωπα μισο-πραγματικά μισο-φανταστικά, απαντημένα σε λίγο ή πολύ φως, πέρασαν μέσα μου ξαφνικά»[...] Καιρό προσπάθησα να οικειωθώ με τις διαδοχικές εκείνες καταστάσεις που θα μπορούσα να τις ονομάσω: Κλίμακα Θανάτου. Γιατί αρνούμαι το θάνατο σα σύνορο ή σα γεγονός οριστικό. Έρχεται πριν τον καταλάβουμε και τελειώνει – τελειώνει; - πολύ αργότερα απ' ό,τι υποθέτουμε. Σε τούτο το Μεταίχμιο συνάντησα τον Ελπήνορα, την Ελένη, τον Ιάκωβο, τον Μπίλια, τον Φίλιππο, την Ιωάννα.

Ζώντας τη ζωή μου μοιράστηκα στα δυο. Ποιο κομμάτι ανήκει στη φθορά και ποιο στην αφθαρσία; Το πραγματικό ή το φανταστικό είναι το αληθινό; Η σκέψη μου θεωρεί «λογικά», κι αυτό που λέμε φαντασία ή ασυνείδητο ή δαίμονα δεν υπακούει σε νόμους. Αγνίζομαι για μια σύζευξη χωρίς να πετυχαίνω. Όποιος νιώθει ανάλογα ας αποδώσει το δίκαιο.»

(Τ. Σινόπουλος, εισαγωγικό σημείωμα στο ποίημά του «Ιωάννα I, II, III», δημ. 1947)

Απόψεις έγκυρων μελετητών για το έργο του Σινόπουλου:

✚ «Σ' όλα τα βιβλία του Σινόπουλου το βασικό συναίσθημα που κυριαρχεί – και αποτελεί, νομίζω, και το κύριο «ερμηνευτικό» κλειδί της ποίησής του – είναι η *απόλυτη μοναξιά*, η βαθιά αίσθηση της υπαρξιακής, της οντολογικής μοναξιάς του ατόμου, που τίποτα δεν μπορεί να καταλύσει, ούτε ο έρωτας ούτε η φιλία ούτε η πίστη σε φιλοσοφικά ή κοινωνικά σχήματα». (Μ. Αναγνωστάκης)

✚ «Τα πρώτα ποιήματα του Σινόπουλου ανακαλούν ζωηρά αυτό που ο ίδιος αποκάλεσε «τοπίο θανάτου» και η ποίησή του ακροβατεί στο «μεταίχμιο». Αυτό το έρημο τοπίο κατοικείται από τα φαντάσματα των φίλων του ποιητή και των γνωστών του, που σκοτώθηκαν στη διάρκεια του Πολέμου και του εμφυλίου μερικές φορές». (R. Beaton)

- ✚ «Το πιο επίμονο μοτίβο σε ολόκληρη την ποίηση του Σινόπουλου είναι το μοτίβο του Ήλιου – τόσο στη φυσική όσο και στη συμβολική μορφή του – καθώς και των συγγενικών του στοιχείων: της φωτιάς, της φλόγας, του πυρετού και του φωτός στην ιδιότητά τους να καίνε και ν' αφανίζουν». (Κ. Friar)
- ✚ «Ο Σινόπουλος είναι ποιητής βασικά ατμοσφαιρικός. Χρησιμοποιεί μέσα κατ' εξοχήν «σκηνοθετικά» – όχι ζωγραφικά. [...] στην ποίηση του Σινόπουλου [...] αφθονεί η οριστική και συμπερασματική φράση, που πολλές φορές θέλει να έχει ένα γνωμικό ή και «προφητικό» χαρακτήρα». (Μ. Αναγνωστάκης)
- ✚ «Ο Σινόπουλος χρησιμοποιεί, σε ολόκληρο το βιβλίο, την τεχνική του κινηματογραφικού ταυτοχρονισμού, σύμφωνα με την οποία στην οθόνη του μυαλού προβάλλονται, ταυτόχρονα, το ένα δίπλα στο άλλο, τα γεγονότα άσχετα από το χρόνο ή το χώρο στον οποίο συνέβησαν». (Κ. Friar)
- ✚ «Τελικά, η κραυγή στην ποίηση του Σινόπουλου – το αντίθετο του σεφερικού ψίθυρου – είναι μια αναγνώριση της αποτυχίας του λόγου σε μια εποχή που δεν επιτρέπει ούτε την κοινωνία ούτε την επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους ή τους λαούς που ζούνε «διψώντας και φωνάζοντας / ανάμεσα σε δυο εποχές / σε δυο τροχούς ανάμεσα». (Κ. Friar)
- ✚ «Στη συλλογή Μεταίχιμο Β' ο τρόμος εμφανίζεται γυμνός. Πρόσωπα και χώροι μεταβάλλονται σε βίαια και διαφανή σύμβολα και, για πρώτη φορά, στην ποίησή του ο Σινόπουλος κοιτάζει τον πόλεμο και ό,τι ακολούθησε με σαφή πολιτική αντίληψη. Το κάψιμο, η φωτιά και η πυρκαγιά είναι από τις κύριες εικόνες αυτού του βιβλίου. [...] Ο κόσμος στην εποχή μας έχει γίνει παρανάλωμα του πυρός, αλλά και ταυτόχρονα θεατής που χειροκροτεί αυτή τη φωτιά, βλέποντας τηλεόραση, συμμετέχοντας, αλλά και παραμένοντας στην απομόνωσή του, ενώ οι σπουδαστές της Πράγας και οι Βουδιστές μοναχοί του Βιετνάμ μεταβάλλονται σε θυσιαστήριες δάδες διαμαρτυρίας, εναντίον ενός σχιζοφρενικού κόσμου, που έχει κοπεί στα δυο. Στον παρανοϊκό εφιάλτη αυτού του κόσμου ο ποιητής, σαν ο πιο ευαίσθητος παρατηρητής του και συμμετοχος, έχει γίνει κι αυτός κατά κάποιον τρόπο σχιζοφρενικός. Προσβλημένος από την ασθένεια της εποχής μας είναι μια ύπαρξη διχοτομημένη, όπως οι ερμαφρόδιτοι της Διοτίμας, που κομμένοι στη μέση, ύστερα από την ύβρη τους, από τον κεραύνιο Δία αγωνίζονται, μάταια, να ξανακερδίσουν τη χαμένη τους ακεραιότητα». (Κ. Friar)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

α) «Συνομιλία» ποιήματος με άλλα κείμενα

Ποίηση 1948 Νίκος Εγγονόπουλος	Στον Νίκο Ε...1949 Μανόλης Αναγνωστάκης
<p>τούτη η εποχή του εμφυλίου σπαραγμού δεν είναι εποχή για ποίηση κι' άλλα παρόμοια: σαν πάει κάτι να γραφή είναι ως αν να γράφονταν από την άλλη μεριά αγγελτηρίων θανάτου</p> <p>γι' αυτό και τα ποιήματά μου είν' τόσο πικραμένα (και πότε - άλλωστε - δεν είσαν;) κι' είναι - προ πάντων - και τόσο λίγα</p>	<p>Φίλοι Που φεύγουν Που χάνονται μια μέρα Φωνές Τη νύχτα Μακρινές φωνές Μάνας τρελής στους έρημους δρόμους Κλάμα παιδιού χωρίς απάντηση Ερείπια Σαν τρυπημένες σάπιες σημαίες Εφιάλτες, Στα σιδερένια κρεβάτια Όταν το φως λιγοστεύει Τα ξημερώματα. (Μα ποιος με πόνο θα μιλήσει για όλα αυτά;)</p>

Κραυγή Δεκάτη Πέμπτη

Κλειτός Κύρου

[...]

Η γενιά μου ήταν μια αστραπή που πνίγηκε
η βροντή της
Η γενιά μου καταδιώχτηκε σα ληστής
Σύρθηκε στο συρματοπλεγμα
Μοίρασε σαν αντίδωρο τη ζωή και το
θάνατο
Οι άνθρωποι της γενιάς μου δεν πεθαίνουν
στα νοσοκομεία
Κραύγαζαν έξαλλοι στα εκτελεστικά
αποσπάσματα
Τα χέρια τους ήταν μαγνήτες
Τρώγαν πικρό ψωμί, καπνίζαν εφημερίδες
Ζητώντας ευλαβικά μια θέση σ' αυτήν τη
γη

Όπου κι αν στάθηκαν οι σκιές τους ριζώσαν
Άδικα προσπαθείτε δε θα ξεριζωθούν ποτέ
Θα προβάλλουν μπροστά στα τρομαγμένα
σας μάτια
Τώρα τα καταλάβαμε όλα
Καταλάβαμε τη δύναμή μας... και για τούτο
μιλώ
Με σπασμένη φωνή που κλαίει
Κάθε φορά στη θύμησή τους...

β) «Συνομιλία» ποιήματος με έργα τέχνης

Εμφύλιος πόλεμος 1948
(Νίκος Εγγονόπουλος, 1907-1985)

Η Κραυγή, 1893, Έντβαρτ Μουνκ
(Edvard Munch, 1863 - 1944)

Γκουέρνικα, 1937, Πάμπλο Πικάσο (Pablo Picasso, 1881-1973)

Γνωρίσματα της ποιητικής τέχνης του Τ. Σινόπουλου (ανίχνευση στο ποίημα *Καιόμενος*):

- Θεατρική πλαστικότητα – αφήγηση σκηνικού δρώμενου
- Δραματικός χαρακτήρας (μικροπερίοδος λόγος, πολυπρόσωπο ποίημα, ερωτήματα “εις εαυτόν”)
- Κινηματογραφική τεχνική, διαδοχικές εικόνες, «ατμοσφαιρικός» ποιητής
- Στοχαστικός λόγος, εσωστρεφής τόνος, ποιητής-σχολιαστής.
- Λιτός και απέρिटτος λόγος με λίγες ρητορικές – λυρικές εξάρσεις
- Διδακτικός - γνωμικός τόνος (επιμύθιο: οι τρεις τελευταίοι στίχοι) – η «ποιητική ηθική ως συνέπεια της πολιτικής ηθικής» (κατά τον Δ. Μαρωνίτη)
- Σαφές πολιτικό μήνυμα: η φωτεινή πράξη στη σκοτεινή εποχή και ο ρόλος του ποιητή (σύμφωνα με τον Κ. Μπαλάσκα)
- Μοτίβα: φθοράς, απόλυτης μοναξιάς, ήλιου – φωτιάς – φλόγας – φωτός.

Τα πιο πάνω γνωρίσματα ισχύουν εν πολλοίς για αρκετούς ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, για τους οποίους ο πόλεμος υπήρξε «βίαιος διδάσκαλος». Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Κλείτος Κύρου, ένας ποιητής των χρόνων αυτών, «Η γενιά μου... μοίρασε σαν αντίδωρο τη ζωή και το θάνατο». Για τους ποιητές αυτούς «ο ποιητικός λόγος δεν σηκώνει πια ‘μουσικές και μαλάματα’ και η ποίηση δεν μπορεί να είναι πια ‘ανάπτυξις στίλβοντος ποδηλάτου’...». Σε τόνο ελάσσονα, εσωστρεφή και ελεγειακό καταθέτουν τον κατακερματισμένο μύθο της εποχής τους. (Γ. Σαββίδης)

Βασική πηγή που χρησιμοποιήθηκε:

- *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου – Λυκείου*, βιβλίο καθηγητή, τεύχος 5, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2000.

Ενδεικτική βιβλιογραφία για τον Τ. Σινόπουλο:

- Τ. Καρβέλης, *Η νεότερη ποίηση*, Κώδικας 1982.
- Κ. Μπαλάσκας, *Ταξίδι με το κείμενο*, Επικαιρότητα, Αθήνα 1990.
- Μ. Μερρακλής, *Η σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία (1945-1970), Ι, Ποίηση*, Θεσσαλονίκη.
- Μ. Αναγνωστάκης, *Τα Συμπληρωματικά*, Στιγμή 1985.
- R. Beaton, *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*, Νεφέλη 1996.
- Κ. Friar, *Τοπίο θανάτου*, Κέδρος, Αθήνα 1978.
- Στέφος Αν., *Νέα Ελληνική Γραμματεία*, Πορεία, Αθήνα 1992.

Σχεδιασμός διδακτικής πρότασης:

Μαρία Παπαλεοντίου,
Φιλολόγος
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο